

Síla fotografie

Michal Benátský

Můj táta je fotograf. Není to slavný fotograf. Byl také mezinárodní ředitel. Ale s tím už přestal. A to hlavně protože je fotograf. Fotil už když byl mladý a fotil už když měl děti. A pak přestal a pracoval a vydělával. Musel zabezpečit rodinu. A teď už to nějak nebylo tolik potřeba. Ale on už byl mezinárodní ředitel. Ale pak si vzpoměl že je vlastně fotograf. Koupil si nový foťák a pak další. A za dva roky už nebyl ředitel, ale zase jenom fotograf. Svět vidí více hledáčkem objektivu než svými brýlemi. I když je to pořád sklo za sklo. Cestuje přes celý svět, poznává a potkává lidi. A to jenom aby udělal pár fotek. Tak takovou sílu má fotografie.

Moje přítelkyně je také fotografa. Vyhrála pár soutěží a vlastně mi to řekla jen tak mimochodem. Přijde jí to normální. Její fotky jsou plné života a barev a přitom si nikdy nevymýšlejí a je na nich přesně to, co fotila. Ale tak nějak opravdovější než je to doopravdy. Dokáže povýšit na umění i prasklinu ve zdi, co máme v bytě, i mrtvého holuba. Ze všeho je najednou něco víc. Něco co má smysl a je to krásné.

Jsem prostě obklopen fotografií. Že lidé okolo mě fotí, je pro mě věc tak přirozená a normální. Nikdy mě nenapadlo, že to někdo má jinak. Fotografie jsem proto vždycky vnímal velmi intenzivně a vážil si jí, ač jsem nikdy nefotil. Jak někdo v takové společnosti může nefotit? Docela snadno. Nenapadne ho to. Taková obyčejná věc... Fotit.

A pak se to ale z změnilo a já s foťákem v ruce vběhl do pražských ulic. A najednou jsem se koukal jinak. Spousty situací co se dají zachytit. Pointa na každém rohu. Jeden člověk zajímavější než druhý. Nasával jsem atmosféru každého kousku města. Snažil jsem se stát přirozenou součástí místa a tichým přítelem kohokoliv, koho jsem vyfotil. Bylo to úžasné. A bylo pozdě. Taky jsem tomu propadl. A máte mě holčkové. Jo fotografie to je síla.

Většina fotografií, která dnes ve světě vznikne je, brak. Každý může vzít foťák do ruky a mačkat spoušť, jako když střílí z kulometu. Technika mu to umožní. Jsem virtuální asociál. Nejsem na žádné virtuálně sociální síti. Trochu mě to děsí. Nejvíce ta prázdnota. A prázdnota fotek v nich ukrytých taky. Spousta prázdného nanicovatého obsahu. Vyfotit sám sebe z 360ti úhlů ve všech osách? No proč ne? Sada pěti-set fotek obsahující tři lidi na diskotéce? Račte si posloužit. Ne, tohle není fotografie. Škoda místa na serverech, škoda prostoru, škoda materiálu.

Druhá strana mince ale je takzvaná občanská novinařina. Foťák má každý. A profesionální fotograf nikdy není u všeho. Proč máme tolik fotek a videí nárazu letadel do světového obchodního centra? Protože každý může fotit. Každý může zaznamenat. Najednou je každý člověk na světě reportérem. Těžko se uprostřed ulice může stát něco zajímavého, aby to nikdo nenafotil.

Lež fotografie. Fotomontáže provázejí fotografie od jejího úsvitu. I jednoduchá úprava reality je podvod. Fotograf, který do fotky svého hořícího rozbombardovaného města přidal více ohně než skutečně vyfotil, udělal chybu. I když dokážeme jeho pohnutky pochopit. Nechtěl nic zjištěného, chtěl, aby se svět

zajímal o utrpení jeho lidu. Přesto je to podvod. Lidé mizející z fotografií jak se to politikům hodí. Uměle vytvořený dav při projevu Gustava Husáka. To je manipulace. Reálně vypadající lež. Podvod. A co s tím? Jak poznáte že to, na co se koukáte, je pravda? Nepoznáte... Nebo si snad myslíte že ano? Podvodné a umělé fotografie v rukou mocných utvářejí a formují názor veřejnosti. Mohou být mocným nástrojem propagandy. Mohou vás přesvědčit, abyste nenáviděli někoho, koho jste nikdy neviděli. Jak je to snadné. Vidíte rozbombardovaný dům plný hraček? Parchanti! Vrahové? A nerozbořil ten dům „přátelský“ bagr a není ta panenka právě koupená? Nevíte. Já také ne.

Ale stejně stejně je tu ta síla. Fotografie dokáže neskutečné věci. Dokáže dokonce zastavit válku. Dokáže odsoudit tisíce lidí k záhubě. A také dokáže změnit život. A nejen vám. Ale i fotografovi. Je to magie, je to síla. Jedním zmáčknutím tlačítka zachytit realitu. Navždy si ponechat okamžik. Malý odlesk reality.

Dle mého je fotografie tím nejsilnějším médiem. Je nejčitelnější a nejjasnější. Její myšlenka vás flákne přes oči na první pohled. Samozřejmě mluvíme jenom o dobré fotografii. Text. Text nikdy nenese skutečný obraz stavu věcí, vyžaduje vaši představivost. Může být dlouhodobě silnější než fotografie (četli jste Souostroví Gulag?), ale nikdy není tak rázný. Nikdy nefunguje tak okamžitě. Ve vteřině nevyjádří celý svůj obsah. Video. Troufám si říci, že i video nemá takový důraz jako dobrá fotografie. Opět čekáte na to, co se stane. A ten pohyb, ten tak nějak ruší tu myšlenku. Čím delší video je, čím víc se snaží vysvětlovat, tím méně vás zasáhne.

Jedna fotografie vážně může změnit svět. A klidně to může být ta vaše...